

STORTINGET

Representantforslag 244 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene **Nicholas Wilkinson, Audun Lysbakken, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken og Eirik Faret Sakariassen**

Dokument 8:244 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Audun Lysbakken, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken og Eirik Faret Sakariassen om å gjennomføre en tannhelsereform for at alle kan smile bredt, ved å likestille tannhelsetjenester med andre helsetjenester

Til Stortinget

Bakgrunn

Sosial og geografisk ulikhet i helse er betydelig i Norge. Særlig er ulikheten omfattende når det gjelder tannhelsen i voksenalderen, en ulikhet som øker betydelig med stigende alder, og for utsatte grupper. Sosial og geografisk ulikhet i tannhelse hos barn og ungdom er derimot begrenset, noe som er oppnådd gjennom årtiers organisert (oppsøkende og fritt) tilbud til barn og ungdom gjennom den offentlige tannhelsetjenesten.

Det er på høy tid at tenner blir behandlet likt som resten av kroppen. Dagens ordning, som gjør at enkelte er nødt til å gå uten nødvendig tannbehandling fordi de ikke har råd til det, er ikke en verdig ordning i en velferdsstat. For å få endret dette er det nødvendig med en full tannhelsereform sikrer like sosiale og geografiske tannhelsetjenester, der ingen skal betale mer for nødvendige tannhelsetjenester enn for andre nødvendige helsetjenester. En slik reform må sikre en kraftig utbygging av den offentlige tannhelsetjenesten, styrke det forebyggende arbeidet slik at alle jevnlig får en tannhel-

sesjekk, etablere regulerte priser i den private tannhelsetjenesten, utforme prinsipper for privat virksomhetsregulering og styrke tilsynsapparatet. En styrking av tannhelsetilbudet skal først og fremst skje gjennom styrking av den offentlige tannhelsetjenesten, og personer med størst behov for hjelp, de eldste og de yngste skal prioriteres i innfasingen.

En rekke undersøkelser viser direkte sammenheng mellom økonomisk situasjon og manglende tannhelse. Nav-rapporten «Lavinntekt og levekår i Norge. Tilstand og utviklingstrekk – 2020» viser at 5 pst. ikke har råd til å gå til tannlegen. SSB publiserte i 2013 en analyse på oppdrag fra Helsedepartementet rettet særlig mot den delen av voksenbefolkningen som oppgir at de ikke har oppsøkt tannhelsetjenesten til tross for at de har behov for tannhelsetjenester. I analysen fra 2013 pekte SSB på lav utdanning, lav inntekt og mottak av Nav-stønader som utslagsgivende for om en person har et udekt behov for tannhelsetjenester eller ikke.

Det finnes ingen sentrale registre for tannhelse i Norge. Vi har ikke oversikt over hvem, hvor og når folk går til tannlegen, eller hvor mye de bruker på tannhelse. Tallene som blir brukt av blant Finansdepartementet, er basert på spørreundersøkelser fra SSB (2008) og UiO (2014). En tannhelsereform forutsetter derfor at vi bygger opp nasjonale registre og administrasjon av tannhelsetjenester. Det er behov for en omfattende gjennomgang av regelverk, refusjonsordninger og utvidede tilsynsordninger og oppfølging.

De prioriterte tjenestene i den offentlige tannhelsetjenesten fungerer godt for barn og unge (som er prioritert høyest), men varierer geografisk for psykisk utviklingshemmede, eldre langtidssyke og uføre i institusjon og hjemmesykepleie. En videre utbygging av den offentlige tannhelsetjenesten er avgjørende for å sikre

likere tilbud i hele landet. Dessuten er det svært gode grunner til å sikre et utvidet tilbud om gratis tannhelse-sjekk til unge voksne og å sikre lavere priser i påvente av en fullt gjennomført reform.

I dag har barn to ulike tannhelsetilbud: 1) et gratis og velfungerende tilbud i den offentlige tannhelsetjenesten, og 2) en dyr og helprivatisert tjeneste for kjeveortopedi/tannregulering. Dette har ført til en betydelig utvidelse av hvilke avvik som defineres som å innebære behandlingsbehov og refusjonsbehov. Et utvalg satt ned av Helsedirektoratet konkluderte med at organiseringen av disse tjenestene bør revurderes, og at kjeveortopedi bør inkluderes i den offentlige tannhelsetjenesten for å sikre et sammenhengende tilbud for barn og unge.

Det er behov for å styrke nasjonale programmer og tjenester i sykehus og spesialisthelsetjenesten. TOO er et tilrettelagt tannhelsetilbud til tortur- og overgrepsutsatte og personer med sterk angst for tannbehandling (odontofobi) i alle fylker. Det er bekymringsfullt at det er ventelister på opptil to år pga. manglende kapasitet. Mange pasienter som er avhengige av behandling i spesialisttjenesten, opplever også lange ventetider. Å styrke de nasjonale ordningene i sykehus er helt nødvendig for gode tannhelsetilbud.

Vi har en svært mangelfull styring og kontroll med dagens tannhelsetilbud og -behov. Det kreves en administrasjon som kan monitorere prisdannelsen på tannhelsetjenester slik SSB i dag gjør på flere forbruksgoder. Vi trenger en offentlig administrasjon som har innsikt i kostnadsgrunnlaget for de tjenester som ytes. En omfattende prisregulering hos private tannleger/spesialister vil være avgjørende.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen utforme en tannhelse-reform som sikrer lik sosial og geografisk fordeling av tannhelsetjenester, der ingen skal betale mer for nødvendige tannhelsetjenester enn for andre nødvendige helsetjenester. Reformen må sikre en kraftig utbygging av den offentlige tannhelsetjenesten, styrke det forebyggende arbeidet slik at alle jevnlig får en tannhelsesjekk, etablere regulerte priser i den private tannhelsetjenesten, utforme prinsipper for

privat virksomhetsregulering og styrke tilsynsapparatet. En styrking av tannhelsetilbudet skal først og fremst skje gjennom styrking av den offentlige tannhelsetjenesten, og personer med størst behov for hjelp, de eldste og de yngste skal prioriteres i innfasingen.

2. Stortinget ber regjeringen, i påvente av en tannhel-sereform, i statsbudsjettet for 2022 foreslå en styr-king av de sosiale ordningene og etablere en egen tannhelseordning gjennom Nav som sikrer at utsatte grupper med behov for tannhelsehjelp skal få et tilbud om nødvendig tannhelsehjelp, med felles retningslinjer for hele landet.
3. Stortinget ber regjeringen, i påvente av en tannhel-sereform, inkludere flere behandlinger og grupper i refusjonsordningen og innføre regulering av priser på tannhelsetjenester, i samarbeid med bransjen, og foreslå dette i statsbudsjettet for 2022.
4. Stortinget ber regjeringen innføre en høykostnads-beskyttelse frem til tannhelse-reformen er fullt inn-ført, dersom behandlingen er nødvendig og ikke prises over gitte referansepriser.
5. Stortinget ber regjeringen umiddelbart starte arbei-det med å bygge ut den offentlige tannhelsetje-nesten og sikre økt kapasitet i de fylkeskommunale tjenestene, slik at alle pasienter med rettigheter i den offentlige tannhelsetjenesten kan få nødvendig oppfølging.
6. Stortinget ber regjeringen, i påvente av en tannhel-sereform der kjeveortopedi tilbys som en del av den offentlige tannhelsetjenesten, i statsbudsjettet for 2022 gjeninnføre refusjonsordningene for nødven-dig kjevortopedi (regulering), innføre faste priser på tjenester med refusjon, og starte arbeidet med å til-rettelegge for kjeveortopedi i offentlig regi.
7. Stortinget ber regjeringen, i påvente av en tannhel-sereform, foreslå tiltak for å styrke det forebyggende tannhelsearbeidet, blant annet ved å utdanne og ansette flere tannpleiere, og vurdere å innføre jevnlig gratis tannhelsesjekk for alle.
8. Stortinget ber regjeringen, i påvente av en tannhel-sereform, kraftig styrke det tilrettelagte tannhelse-tilbudet til tortur- og overgrepsutsatte og personer med sterk angst for tannbehandling (odontofobi) TOO og fremme nødvendige forslag i budsjettet for 2022 for å sikre nødvendig finansiering.

8. april 2021

Nicholas Wilkinson

Audun Lysbakken

Karin Andersen

Freddy André Øvstegård

Kari Elisabeth Kaski

Torgeir Knag Fylkesnes

Lars Haltbrekken

Eirik Faret Sakariassen